

Aan Gedeputeerde Staten en cc leden Provinciale Staten
Per mail via GS -secretariaten en cc statengriffiers

Datum: 20 september 2023

Onderwerp: verwachtingen en vragen ten aanzien van provinciale overheden. Grote zorgen vanuit Awn over de gemeentelijke verantwoordelijkheid om in hun gebied archeologisch (en breder) cultureel erfgoed te beschermen en te behoeden en het 'recht kunnen doen' aan daadwerkelijke burgerparticipatie/-betrokkenheid.

Geachte gedeputeerden,

Eerder op 28 april 2023 stuurde Awn, Nederlandse Archeologievereniging (verder Awn) onderstaande brief met dezelfde strekking aan de Provinciale Staten.

Nu u als gedeputeerden bent benoemd en als Gedeputeerde Staten (GS) aan de slag bent, sturen wij deze brief aan u en ter informatie aan de leden van PS.

Waar PS mede het beleid van de provincie vast stelt en de uitvoering daarvan door het dagelijks bestuur (het college van GS) controleert, vormt u het dagelijks bestuur van een provincie. GS bepaalt het beleid van de provincie en legt voorstellen daartoe voor aan PS. Daarnaast voert GS een aantal regelingen van de rijksoverheid uit (medebewind). Ook wordt toezicht gehouden op de besturen van [gemeenten](#)ⁱ en [waterschappen](#)ⁱ.

In dat kader stelt Awn onderstaande vragen die de uitvoering van de Erfgoedwet, de invoering van de Omgevingswet en komende ratificering van het Verdrag van Faro raken.

Wie zijn wij?

Awn, Nederlandse Archeologievereniging verenigt belangstellenden in de archeologie, beroepsmatige archeologen en amateur archeologiebeoefenaars. Onze leden zetten zich vrijwillig in voor het archeologisch erfgoed. De Awn is met ruim 2100 leden een van de grotere landelijke, particuliere erfgoedorganisaties en de grootste wat ondergronds erfgoed betreft. Awn'ers dragen bij aan de verrijking van onze archeologische kennis en versterking van het maatschappelijk draagvlak hiervoor. Dit doen wij door:

1. **archeologiebeoefening** en bijdragen aan de kennis hiervan;
2. **uitdragen van kennis** en het bevorderen van **publieke betrokkenheid**;
3. **belangenbehartiging** voor de identificatie en het behoud van het archeologisch ondergronds erfgoed binnen het brede erfgoedveld.

De Awn is op gebied van **beleidsvorming** m.n. betrokken bij:

- de evaluatie van de Erfgoedwet, gericht op de archeologie, binnen het brede erfgoedveld.
- de invoering van de Omgevingswet, door het geven van hulp, ondersteuning, advies en deskundigheidsbevordering van erfgoedvrijwilligers en geïnteresseerden in erfgoed.
- de Nederlandse uitvoeringsagenda 1 van het Verdrag van Faro van de Raad van Europa, dat tot doel heeft erfgoed in de samenleving een plaats te geven. De Awn heeft zich hierin actief geroerd en expliciet zorggedragen voor een juiste verwoording van de door zeer vele erfgoedorganisaties ondertekende intentieverklaring d.d. 21 december 2022: Erfgoedveld op weg naar Faro.

<https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2022/12/15/intentieverklaring-erfgoedveld-onderweg-naar-faro>

Burgerparticipatie/-betrokkenheid in beleid en uitvoering

Door de invoering van de Omgevingswet, de evaluatie van de Erfgoedwet en de opmaat naar ratificatie van het Verdrag van Faro staan burgerparticipatie/-betrokkenheid en (erfgoed)vrijwilligers landelijk volop in de belangstelling. Meedoen, mee bepalen en mee verantwoordelijkheid dragen is het adagium. AWN wil zich graag daarvoor breed maken. Dat is voor een goede wisselwerking en balans tussen overheden en burgers van groot belang. Het vergroten en uitdragen van cultureel erfgoedbesef versterkt de identiteit van regio's. Draagvlak voor behoud van erfgoed binnen de lokale gemeenschap neemt hierdoor toe, evenals bereidheid voor de burger om zich hiervoor in te zetten, waar maatschappelijke uitdagingen zoals woningbouw, klimaatverandering, energie, biodiversiteit en CO2 cultureel erfgoed (roerend, niet roerend en immaterieel) raken.

De Rijksoverheid, gemeenten, provincies en eigenaren zijn immers gezamenlijk verantwoordelijk voor de zorg voor ons cultureel erfgoed.

AWN is zich bewust van het grote belang van de "ogen en oren" functie die AWN-vrijwilligers sinds jaar en dag met veel succes landelijk vervullen en daarvoor breed waardering ontvangen, van zowel overheden als de archeologische beroepsgroep. Zonder dat zou veel verloren gaan.

AWN maakt zich grote zorgen over de gemeentelijke verantwoordelijkheid om in hun gebied archeologisch erfgoed te beschermen en te behoeden, om over het 'recht kunnen doen' aan daadwerkelijke burgerparticipatie/-betrokkenheid.

Op provinciaal niveau betreft dat 2 punten:

1. De achtergrond, rol, inhoud en financiering van de zogenoemde Provinciale Steunpunten Archeologie en Monumenten.

Provincies hebben ter ondersteuning van de uitvoering van hun beleid en de uitvoering van genoemde wetgeving zogenaamde 'Steunpunten Monumenten en Archeologie' in het leven geroepen.

Onduidelijk is echter hoe dit per provincie werkt: er zijn verschillen in organisatievorm (soms in de vorm van een Erfgoedhuis), waaraan/aan welke achterliggende organisaties deze is gelinkt, wat is de rol en aansturing van de provincie als overheid tussen Rijk en gemeenten, wat zijn de beleidsdoelen (toezicht, kennisinstituut en/of adviserend), werkplan, de financiële onderbouwing (subsidies, eigen inkomsten etc.) en hoe loopt tenslotte de inhoudelijke en financiële verantwoording.

De controlerende rol van de provincies op de 'steunpunten' is onduidelijk en moeilijk te verifiëren. Het is daardoor ook niet duidelijk waar steunpunten zich buiten hun mandaat begeven of anders gezegd, wat binnen hun mandaat valt.

Wat verwachten, vragen wij van de provincie?

Van iedere provincie verwachten wij een heldere en duidelijke beleidsopdracht aan het steunpunt/Erfgoedhuis: Hieraan gekoppeld een transparante verantwoording: inhoudelijk en financieel. Wij zien het niet als taak van steunpunten/Erfgoedhuizen de participatie c.q de regie door erfgoedvrijwilligers/burgers, uit handen te nemen.

Wel van belang vinden wij om per provincie af te spreken waarop we kunnen samenwerken en afstemmen, waar ieder van ons een eigen rol heeft. Waarbij desgevraagd sprake kan zijn van faciliteren of ondersteuning om daarmee de burgerparticipatie/-betrokkenheid daadwerkelijk een plaats te geven binnen het erfgoedbeleid en dat de eventuele onafhankelijke ondersteuning/betrokkenheid hiervoor vanuit provincies gefaciliteerd wordt (ook financieel), waarbij ook de gemeenten hun aandeel leveren. Ironisch genoeg krijgen Erfgoedhuizen en commerciële partijen daarentegen een steeds groter budget waarmee zij taken/regie van vrijwilligers/geïnteresseerde burgers juist lijken over te nemen.

2. Het Interbestuurlijk Toezicht (IBT), handhaving op gemeenten

Om op gemeentelijk niveau uitvoering te kunnen geven aan het archeologisch en het integrale erfgoedbeleid is het van zeer groot belang dat er binnen de gemeenten op ambtelijk niveau voldoende archeologische (Noot:- evenals bovengrondse, brede -) erfgoeddeskundigheid in huis is. Dat is ook wat de staatssecretaris aangeeft in de beleidsreactie “onderdeel archeologie” op de Erfgoedwet (november 2022) op het advies van de Raad voor Cultuur in haar rapport “Archeologie bij de tijd’ van februari 2022. Bij 130 gemeenten mist ambtelijke deskundigheid en is dat niet op orde. Ook in uw provincie zijn er gemeenten waarbij dat het geval is. Er is dus duidelijk behoefte aan handhaving en -zo nodig- sturing. De provincie is immers de toezichthouder.

Wat vragen en verwachten wij?

In het kader van IBT daadwerkelijk toe te zien of gemeenten de wettelijke en regelgevende taken op erfgoedgebied goed uitvoeren.

Wij zien graag antwoorden en acties tegemoet op bovengenoemde punten.

Voor een nadere toelichting of een gesprek kunt u contact opnemen via onderstaande mailadressen.

Met vriendelijke groet,

AWN, Nederlandse Archeologievereniging, met 24 afdelingen,

namens het landelijk bestuur,

Hetty M. Laverman-Berbée

Vicevoorzitter
waarnemend voorzitter

vicevoorzitter@awn-archeologie.nl M. 06-236 183 14
voorzitter@awn-archeologie.nl

Harmen J. Spreen

Penningmeester pm@awn-archeologie.nl